

האבות קיימו את כל המצוות?!
ר' מ. נבון

- רש"י בר' כה - ויתרוצצו – [על רבקה], כשהיתה עוברת על פתחי תורה של **שם ועבר** יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. ...
- רבינו בחיי בר' כה – [יעקב] יושב אהלים. ע"ד הפשט, של **שם ועבר**...
- רמב"ן בראשית לו: ג - "כי בן זקונים הוא לוי", ... (ב"ר פד ח) כל מה שלמד מ"שם ועבר" מסר לו, לומר שמסר לו **חכמות וסתרי תורה** ומצאו משכיל ובעל סוד בהם ...:
- בראשית יט: ג- [ויַעֲשֶׂה לוֹט] לָהֶם מִשְׁתֵּה וּמִצּוֹת אִפֶּה – [פסח היה רש"י]:
- רש"י בר' לב: ה - [עם לָבָן גִּרְתִּי]: גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי **ותרי"ג מצות שמרתי** ולא למדתי ממעשיו הרעים:
- רש"י בר' מה: כז – "את כל דברי יוסף" - סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, **בפרשת עגלה ערופה**, ...
- רש"י בר' מו: כט- ויבך על צואריו עוד - לשון הרבות בכיה [יוסף] אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה **קורא את שמע**:
- בעל הטורים (בר' נ: טו) - ויִרְאוּ אַחֵי יוֹסֵף כִּי מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהִשָּׁב יִשָּׁיב לָנוּ אֶת כָּל הַרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ: כשחזרו מלקבור את אביהם עבר יוסף על הבור שהשליכוהו בו **ובירך** "ברוך שעשה לי נס במקום הזה". אמרו: עדיין הוא זוכר בלבו מה שעשינו לו (תנחומה [ורשא] ויחי י"ז).

יומא כח: ב

אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר +בראשית כו+ עקב אשר שמע אברהם בקלי וגו'. אמר ליה רב שימי בר חייה לרב: ואימא שבע מצות! - הא איכא נמי מילה. - ואימא שבע מצות ומילה! - אמר ליה: אם כן "מצותי ותורת"י למה לי? אמר (רב) +[רבא]+ ואיתמא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין [שאינו הלכה למשה מסיני, אלא תקנת סופרים שעתידין לתקן - רש"י], שנאמר "תורת"י - אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה.

אליהו רבה (איש שלום) פרשה ז

... אברהם קיים מה שכתוב בתורה, שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי (שם/בראשית/ כ"ו ה'), יצחק קיים מה שכתוב בתורה, הושלך לפני אביו כשה לטבח, יעקב קיים מה שכתוב בתורה, שנאמר ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם וגו' (שם/בראשית/ ל"ה ד'), יהודה קיים מה שכתוב בתורה, בא אל אשת אחיך ויבס אותה (שם/בראשית/ ל"ח ח'), יוסף קיים את כל התורה כולה, כבד את אביך, לא תרצח [לא תנאף], לא תגנוב, לא תענה, לא תחמוד, **תורה לא ניתנה להן והן עשו אותה מאליהן** ...

~ מקור הרעיון ~

בר' כו:ה יעקב אֲשֶׁר [1] שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקוֹלֵי וַיִּשְׁמָר [2] מִשְׁמֵרָתִי [3] מִצְוֹתַי [4] חֻקוֹתַי [5] וְתוֹרָתִי:

רש"י	שמע בקולי	וישמר משמרת	מצות	חקות	ותורתי
כשנסיתי אותו	גזרות להרחקה על אזהרות שבתורה, כגון שניות לעריות ושובת לשבת	דברים שאילו לא נכתבו ראויין הם להצטוות כגון גזל ושפיכות דמים	דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם כגון <u>אכילת חזיר ולבישת שעטנז שאין טעם בדבר</u> אלא גזירת המלך וחקותיו על עבדיו	להביא תורה שבעל פה, [ו]הלכה למשה מסיני [ראה רש"י ביומא כח]:	
רשב"ם	על העקידה דכתי' "עקב אשר שמעת בקולי":	כגון מילה דכתי' "בה ואתה את בריתי תשמור":	כגון מצות שמונה ימים דכתי' "כאשר צינה אותו אלהים":	לפי עיקר פשוטו כל המצות הניכרות כגון גזל ועריות וחימוד ודינין והכנסת אורחים, כלם היו נוהגין קודם מתן תורה אלא שנתחדשו ונתפרשו לישראל וכתרו ברית לקיימן:	
אבן עזרא	[הקדמה כללית]	שם כלל כל מה שהוא חייב לשמור [3] ממצות [4] וחוקים [5] ותורות.	לך לך (ברא' יב, א), גם קח נא את בנדך (ברא' כב, כב).	הם חוקות השם שילך האדם אחרי מעשיו כאשר אפרש בפסוק שעטנז (ויקרא יט, יט), ואלה החוקות נטועות בלב,	שמל עצמו, ובניו ועבדיו, ובפסוק והתורה והמצוה (שמות כד, יב) אבארם היטיב:
רמב"ן ועל דרך הפשט	[הקדמה כללית]	אמונת האלהות שהאמין בשם המיוחד ושמר משמרת זו בלבו, ...	ככל אשר צוהו בלך לך מארצך, ועולת בנו, וגרישת האמה ואת בנה	ללכת בדרכי השם להיות חנון ורחום ועושה צדקה ומשפט ולצות את בניו ואת ביתו בהם.	המילה בעצמו ובניו ועבדיו ומצות בני נח, כלן, שהן תורה להם:
ספורנו	בכל אשר צויתיו	עשה תמיד המשמרת המיוחדת לי, שהיא לגמל חסד, ...	שנצטוו בני נח, ויבך ה' היה נאָה דורש ונאה מקים כמופת לרבים.		

~ מצוות: לפני-סיני לעומת אחרי-סיני ~

רמב"ם מלכים ט: א

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצוות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, בא אברהם ונצטווה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחריט [והפריש מעשר – ראב"ד], ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטווה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו.

בראשית נ

(י) וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֶן הָאֶטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וַיִּכְבַּד מֶאֱד וַיַּעַשׂ לְאֲבִיו אֲבֵל שִׁבְעַת יָמִים:

רמב"ם אבל א: א

מצות עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר "ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה'", ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה, אבל שאר השבעה ימים אינו דין תורה, אף על פי שנאמר בתורה "ויעש לאביו אבל שבעת ימים" **ניתנה תורה ונתחדשה הלכה** ומשה רבינו תקן להם לישראל שבעת ימי אבילות ושבעת ימי המשתה.

רדב"ז הלכות אבל פרק א הלכה א

ומשה רבינו תקן להם וכו'. כלומר אע"ג שמן התורה אין אבילות אלא יום אחד תקן להם שיהיה אבילות נוהג שבעת ימים שיהיו ימי האבל כימי השמחה כלומר בימי המשתה יתן אל לבו יום המות וכן אמר שלמה ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ז

ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו והוא אמרם מסיני נאסר, והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהגים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו...

~ משמעות הרעיון ~

ר' אברהם בן הרב"ם [1186-1237] (בר' לה: ד)

... ולפי שהתאימו מעשי מצות אלה ע"י האבות ע"ה למצות התורה עם אמונתם באחדות הבורא והרחקתם את השיתוף [נוצרות(?)] והעבודה והיראה והאהבה שהן עיקרי האמונה בתורה ושורשיה אמרו (החכמים ז"ל) בהם כי הם קיימו כל תורה כולה לא ששמרו את השבת או אכלו מצה בפסח כמו שיעלה על הדעת וכבר ביארתי זה ב(ספר) "אלכפאיה".

מאירי [1249-1310], בית הבחירה על מסכת אבות, הקדמה

... (ב"ר פס"ד) "קיים אברהם אבינו ע"ה כל התורה כולה, אפילו עירובי **חצרות**". רומז על הדבר הקל שבכל איסורי שבת, כלומר: שכל העניינים הנמסרים בענין השבת, שבהם אמונת החידוש שהיא הפינה הגדולה שבפינות הדתיות, למד ומסר לעם הקודש. וזהו ג"כ אצלי מה שאמרו ז"ל במקום אחר (יומא כ"ח ע"ב) בזה העניין בעצמו: "קיים אברהם אבינו ע"ה את כל התורה כולה אפילו עירובי **תבשילין**", שהוא הדבר הקל שבכל ענייני המועדות, רומז להיות ענין מועדות נגד אחר אמונת השבת [כי עירוב תבש' מקשר בין שבת למועד]. והענין שהמועדות כולם עניינם סובב על ענין יציאת מצרים שבהאמנת ענייניהם ייאמינו פינות דתיות בעניין גמול ועונש והשגחה ושינוי הטבעים שהכל נמשך אחר אמונת החידוש.

ר' עמיטל (שיחת ויגש)

[האבות לא קיימו את המצוות כמו שאנו מקיימים אותן. הם לא הניחו תפילין ולא נענו לולב אלא הם הבינו והעריכו המסרים מאחורי כל המצוות].

בראשית רבה (וילנא) פרשה א סימן א

... התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות, ופינקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין, כך היה

הקב"ה מביט בתורה, ובורא את העולם, והתורה אמרה בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא תורה, היאך מה דאת אמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו.

תלמוד ירושלמי מסכת שקלים פרק ו דף מט טור ד /ה"א
ר' פינחס בשם רבי שמעון בן לקיש התורה שנתן לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה היא אש מובללת באש חצובה מאש ונתונה מאש הדא הוא דכתיב מימינו אש דת למוץ

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב
אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך [מה שכתבת שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים - רש"י]?

מגוון גילויי תורה: אור - יקוק - רצפאותיות - טקסט - טקסט עם כתרים

ספרא קדושים פרשה ב
... ואהבת לרעך כמוך, רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה ...

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויחי סימן יז

רבי שמואל בר נחמן אמר קשרי כתפיהם התירו ר' אומר באצבע הראו את הארון ואמרו אבל כבד זה למצרים לפיכך נתן להם הקב"ה גרן בגורן האטד ויעש לאביו אבל שבעת ימים, מכאן שאבל שבעת ימים, ארז"ל מהכא ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים (ויקרא ח) ולמה אבל שבעת ימים? כנגד שבעת ימי המשתה, אמר הקב"ה בעה"ז נצטערתם על הצדיק באבלו שבעת ימים לעתיד לבא "והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם" (ירמיה לא) ואנחם ציון וחרבותיה שנאמר כי נחם ה' ציון נחם כל חרבותיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה (ישעיה נא).